

YENİ BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETİM PROGRAMI VE KÖY ENSTİTÜLERİNDE BEDEN EĞİTİMİ DERSLERİNİN YAPILANDIRMACI ÖĞRETİM YAKLAŞIMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Pervin BİLİR¹

Geliş Tarihi: 06.02.2008

Kabul Tarihi: 16.07.2008

ÖZET

Bir eğitim kurumunun niteliğini ortaya koymada, o kurumlarda uygulanan öğretim programları başta olmak üzere diğer yönetsel düzenlemelerin önemi büyüktür. 2006-2007 Öğretim yılında uygulanmaya başlanan yeni ilköğretim beden eğitimi programının, öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenme etkinliklerine katılımlarını sağlayacak şekilde yapılandırmacı yaklaşım anlayışıyla hazırlanmış olması yeni tartışmaları gündeme getirmiştir. Yapılandırmacı yaklaşım bize ülkemizin eğitim tarihi sürecinde eğitimimizin aydınlık yüzü olarak nitelendirilen ve yetiştirdiği aydın insanlar ile ülkeye büyük katkılar sağlayan Köy Enstitüleri'nin öğretim program yaklaşımını çağırıştır. Bu nedenle bu iki program yaklaşımlarının beden eğitimi dersi açısından değerlendirilmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Betimsel yöntemin kullanıldığı bu çalışmada literatür taranarak elde edilen bilgiler doğrultusunda bir değerlendirme yapılmıştır. Cumhuriyetimizin ilk yıllarında kullanılmaya başlanan öğretim programları 1950'li yıllardan itibaren çok hızlı şekilde değişen ve gelişen dünyamızda işlevselliğini yitirmeye başlamıştır. Bu durum karşısında geleneksel eğitim anlayışı Milli Eğitim sisteminde ciddi anlamda sorgulanmaya başlamıştır. Bu sorgulanma, ülkemizde yeni programa benzer deneyimler ki; bu eğitim tarihimizde "Köy Enstitüleri" deneyimidir, onlardan yararlanmamız gerekliliğini ortaya koyar.

Günümüze kadar ülkemizde uygulanan öğretim programlarında davranışçı yaklaşım temel alınmıştır. Davranışçı yaklaşımın sonunda elde edilen veriler, çağımızdaki sorunlara yanıt oluşturamadığını ortaya koymuştur. Diğer alternatif öğretim yaklaşımlarının programlarda denemesi gerekmektedir. Yeni bir yaklaşım olarak yaparak-yaşayarak yapılandırmacı yaklaşımın gündeme gelmesi olumlu bir yaklaşım olmakla birlikte yapılandırmacı yaklaşımın programlarda uygulanarak verime dönüşmesi için önümüzde olumlu sonuçları olan ve benzer bir anlayışla yapılandırılan "Köy Enstitüleri" deneyiminden yararlanılmasının gerekli olduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi Programı, Yapılandırmacı Öğretim Yaklaşımı, Köy Enstitüleri

REVAMP IN PHYSICAL EDUCATION PROGRAMS: AN EVALUATION OF PHYSICAL EDUCATION CLASSES IN VILLAGE INSTITUTES AND NEW PHYSICAL EDUCATION PROGRAMME IN TERMS OF CONSTRUCTIVIST TEACHING

ABSTRACT

In order to assess the attributes of educational institutions it is necessary to examine the educational programs in application and other administrative systems in use. Beginning in 2006-2007 new educational approaches were put in use and these approaches were considered to be constructivist, which were characterized by the emphasis on doing and experiencing things during the learning process. Constructivist educational approaches were applied in Village Institutes's wide array of curriculums, and results produced in these institutions were regarded very positive. We conceive strong similarities between Village Institutes educational programs and today's new educational models. In this respect, in our study we aim at comparing behaviorist and constructivist educational approaches within the physical education context.

Teaching programs and approaches that were in large application since the beginning of Republic began to be perceived functionless as a result of fast-paced changes taking place in the 1950s. Thus the questioning of traditional national education paradigms started to increase in the country. Dominant teaching models have been behaviorist approaches so far in Turkey. Behaviorist and constructivist teaching approaches define learning activity differently. But they both present specific strengths and weaknesses in application. What we have known for sure is that traditional approaches are not capable of responding to the contemporary issues of societies. Therefore there is a great need to experiment with alternative educational models in order to produce solutions to deal with the issues of today.

¹ Çukurova Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

We believe it is a positive development that the constructivist educational approach applied by the Village Institutes is put into application once again. But there is a need for caution because without detailed analysis of evolved conditions in the environment desired results may not be reaped.

Key Words: Physical Education Programs, Constructivist Teaching Approaches, Village Institutes

GİRİŞ

Günümüze kadar ülkemizde uygulanan öğretim programlarında davranışçı yaklaşım temel alınmıştır. Öğretim programlarında yer alan öğrenme kuramlarından davranışçı yaklaşım ve yapılandırmacı yaklaşım öğrenmeyi farklı biçimlerde anlatmaktadırlar. Felsefi hareket noktaları dikkate alındığında, davranışçı yaklaşım '*modern model*', yapılandırmacılık ve ise '*postmodern model*' (modernlik sonrası) olarak kavramsallaştırılmaktadır. Modern modelde öğretim, özde nesnel olduğu kabul edilen bilgi yapılarına ve bu yapıların aktarımına dayanırken, öznelci bir perspektif sunan postmodern modelde çocukları önceden tanımlanmış roller ve bilgilerle kalıplamaktan kaçınma, onların bilgilerini kendilerinin yapılandırmalarına izin verme önem taşımaktadır (1).

Ülkemizde son yıllarda, değişen koşullara uyum sağlamak amacıyla eğitim alanında yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Toplam kalite yönetimi yaklaşımının okullarda uygulanmaya başlamasının yanında ilköğretimde yapılandırmacı öğretim yaklaşımı gündeme gelmiştir. Yapılandırmacı öğretim yaklaşımı ile hazırlanan programlar 2005–2006 öğretim yılından itibaren ülke genelinde uygulamaya konulmuştur.

2006-2007 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan beden eğitimi dersi yeni ilköğretim programında yapılandırmacı yaklaşım şu şekilde açıklanmıştır (2):

“Beden eğitimi dersi yeni öğretim programında yapılandırmacı yaklaşım temel alınmış, öğrenme ortamlarının çeşitlendirilmesi ve öğrencinin doğrudan sürecin içinde olmasına dikkat edilmiştir. Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenciler, kendi öğrenmelerini yapılandırır. Yeni öğrenmeler öğrenenin önceki yaşantılarına dayanır. Yapılandırmacı yaklaşım ilkeleri ile işlenen derslerde öğrenme-öğretme ortamlarını katılımcı ve etkili hale getirmek gerekmektedir. Bu durumda her öğrenci etkinliğe katılmakta ve kendisini ifade etmektedir. Çünkü öğrenme yaşantıları öğrencilerin ilgi, istek, gereksinim ve ön öğrenmelerine dayanmaktadır. Her birey birbirinden farklı ve kendine özgü olduğundan, öğrenme yolları da buna göre farklılık göstermelidir”.

Bu anlayış, pragmatist bir eğilim içermektedir. Her birey kendi deneyimlerini, bağlı olduğu toplumsal grubun bakış açısı, şemaları ve kavramsal yapılarıyla nesnel dünyasına yöneldiği için, doğal olarak dünyayı anlamak için farklı kavram kategorileri kullanmaktadır; bu yüzden onlar, kendi yarattıkları farklı dünyalarda yaşamaktadırlar. Bu görüşe göre, anılan farklı dünyalar, mantıksal açıdan birbiriyle karşılaştırılmazlar (3). Yapılandırmacı yaklaşımın beden eğitimi alanına yansımaları, öğrenen merkezlilik ve etkin katılım ilkeleri doğrultusunda öğrencinin sürece etkin katılımı ve öğrendiklerini gerçek yaşamda kullanmasıyla amacına ulaşacaktır.

Cumhuriyetimizin ilk yıllarında eğitim-öğretimde model arayışları çerçevesinde ülkemize gelen yabancı eğitim bilimciler bazı raporlar hazırlamışlardır. Bu raporlardan biri de bugün gündeme gelen yapılandırmacı yaklaşımının temellerini ortaya koyan John Dewey'in hazırladığı rapordur. Dewey 1920'lerde Çin, Meksika, Japonya, Türkiye ve Rusya gibi modernleşen ve eğitim altyapılarını oluşturmaya çalışan ülkeleri ziyaret etmiş ve reform çabalarına destek vermiştir. Dewey'in yazdığı raporda, Türkiye'yi eğitimde “aşırı merkezleşme” çabalarına karşı uyardığı, maarif vekâletini “çeşitliliğin” esas alınması yönünde uyardığı dikkati çekmektedir (4). Ayrıca, Köy Enstitüleri fikri konusunda da Dewey'in esin verici olduğu ifade edilmektedir (5). Dewey'in raporu ışığında ulusal eğitim bilimciler ve yöneticilerin yaptığı çalışmalar doğrultusunda ülkemizin gereksinimlerine yanıt veren ve kültürümüzle bağdaşan bir yapı olan Köy Enstitüleri kurulmuştur. Cumhuriyetimiz ilk yıllarında yapılan pilot çalışmalarla sonuçta pragmatizm temelli üretime dönük bir yapılanma ile 1943'te olgunluğa erişen programlarla Köy Enstitülerinde gerçekten ülkemizin gereksinimi olan nitelikli insanlar yetiştirilmiştir. Köy Enstitüleri; tarihe karışmasının üzerinden yarım yüzyıl geçtiği halde gündemdeki yerini koruyor diyebiliriz. Bu konu, ülkemiz ve dünyada “insana göre eğitim” arayışı sürdükçe gündemden düşmeyeceğini de programlarda görmekteyiz. Köy Enstitüleri'ndeki ortam; programıyla, programa temel olan etkenleriyle, uygulama yöntemiyle, öğrenci ve öğretmenleriyle ve yöneticileriyle, kendi yerli kaynağımızın öğelerini, renklerini taşıyan sağlam bir demokratik eğitim örneğidir (6).

Davranışçı yaklaşımın sonunda elde edilen veriler, çağımızdaki sorunlara yanıt oluşturamadığını ortaya koymuştur. Diğer alternatif öğretim yaklaşımlarının programlarda denenmesi gerekmektedir. Günümüzdeki yapılandırmacı yaklaşımla, Cumhuriyetimiz'in ilk yıllarında uygulanarak olumlu sonuçlar alınan Köy Enstitüleri'ndeki program yaklaşımlarının beden eğitimi dersi açısından betimsel değerlendirilmesi, bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

TÜRKİYE'DE BEDEN EĞİTİMİ DERSİ VE BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLİĞİ

Beden eğitimi dersi, bugünkü pedagojik anlamıyla okul öğretim programlarında yer alıncaya kadar değişik gelişmeler göstermiştir.

Türkiye'de ilk modern beden eğitimi öğretimine 1864 yıllarında Amerika'lı öğretmenlerin girdiği Robert Koleji'nde ve 1868 yıllarında da Fransız öğretmenlerin girdiği Galatasaray Lisesi'nde rastlıyoruz (7). Galatasaray Lisesi'nde her

BİLİR, P., “Yeni Beden Eğitimi Öğretim Programı ve Köy Enstitülerinde Beden Eğitimi Derslerinin Yapılandırma Öğretim Yaklaşımı Açısından Değerlendirilmesi”

sınıfta haftada iki defa sabahları yaptırılmak üzere cimnastik adı altındaki ders programa alınmıştır. Galatasaray'dan sonra askeri okullarda da cimnastik dersleri konulmuştur (8).

Türkiye'de beden eğitimi ve spor eğitimine modern anlamda yaklaşım, İsveç'te beden eğitimi öğrenimi yapan Selim Sırrı Tarcan'la 1909'da hareketlenmeye başlamıştır. Yurt dışı öğrenimi sonrası Selim Sırrı Tarcan, “Beden Eğitimi Müfettişi” olarak atanmış ve okullarda beden eğitimi derslerinin bilimsel yaklaşımla yapılmasına öncülük etmiştir (9). Selim Sırrı Tarcan'ın en önemli özelliği İsveç'te Henrik Ling'in geliştirdiği İsveç cimnastik ekolünü Türkiye'ye getirmiş ve uygulamış olmasıdır.

Cumhuriyet döneminde beden eğitimi öğretmenliği meslek haline gelmiştir. 1926'da Selim Sırrı Tarcan, İstanbul Çapa Kız Öğretmen Okulu'nda açtığı 9'ar aylık kurslar dört dönem devam etmiştir. Bu kursların müdürü Selim Sırrı Tarcan'dır. Bu kurslarda okutulan dersler şunlar olmuştur: Beden Eğitimi Nazariyat ve Tatbikatı, Oyun, Spor, Tıbbi Cimnastik ve Masaj (10).

Yurt dışında eğitim gören beden eğitimi öğretmenleri Türkiye'ye döndüklerinde Selim Sırrı Tarcan'la birlikte yoğun çabalar göstermişlerdir. Bu kişilerin çabaları sonucu Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü bünyesinde 1932 yılında öğretim süresi 3 yıllık olan Beden Terbiyesi Bölümü açılmıştır. Bölüme Öğretmen Okulu mezunu erkek öğrenciler yetenek sınavı ile alınıyordu. İlk mezunlar 1935 yılında 23 kişi olarak verilir. Beden eğitimi öğretmeni gereksinimini gidermek için 1937 yılında eğitim öğretim 2 yıla indirilerek bayan öğrenciler de Enstitüye alınmaya başlamıştır 1960'lı yıllarda çabuk ve ucuz öğretmen yetiştirme politikaları güdülerek mesleğe büyük zarar verilmiştir. 1973-1974 öğretim yılında beden eğitimi öğretiminde gece eğitimine başlanmış fakat 1976'da vazgeçilmiştir. 1974-1975 öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitim Bölümü'nde başlatılan yay-kur öğretim çalışmaları daha sonra mektupla öğretim ve yaz okulu uygulamaları ile çeşitli yöntemler bulunmuştur. Hızlandırılmış programla beden eğitimi öğretmeni yetiştirme yollarına gidilmiştir. Bu uygulamalar dolayısıyla eğitimin kalitesi de oldukça düşmüştür (9).

1980 öncesi anarşiden beden eğitimi öğretmenliği eğitimi de nasibini almıştır. Eğitim ve öğretimde büyük aksamlar yaşanmıştır. 1982 yılında 2547 sayılı YÖK Kanunu ile Beden Eğitimi ve Spor öğretmeni yetiştiren kurumlar Üniversitelerin bünyesine alınmıştır. 1992 yılında sayıları 15 olan beden eğitimi ve spor eğitimi veren Üniversite sayısı 1997 yılında 39'a çıkmıştır (11). 1992 yılından itibaren bölümler Üniversitelere bağlı Yüksekokul olarak öğretmenlik, antrenörlük, yöneticilik ve rekreasyon gibi bölümleri ile günümüzde sayıları her geçen yıl artmaktadır. 2008 yılı itibarıyla 94 Devlet Üniversitesi'nin 49'unda Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu vardır.

Ülkemizin gereksinimi olan beden eğitimi öğretmenlerini Milli Eğitim Bakanlığı'nda görevlendirilmek üzere yetiştiren Yüksekokulların öğretim programları yapılandırma yaklaşımıyla öğretim yapacak şekilde gözden geçirilme çalışmalarına YÖK'ün programlarına bakıldığında görülmektedir. Bu nedenle sık sık programlarda değişiklik yapılmaktadır. Açıkada (12), tarafından yapılan bir çalışmada Yüksekokullarda uygulamalı derslerin çoğunluğu spor dalı, öğretmen ve antrenörlük merkezli beceri aktarımına yönelik olduğu ve modern eğitim felsefesi ve ilkelerinin uygulanmasında yeterli olunmadığı ortaya konulmuştur. Yapılan öğretmenlik uygulaması deneyimlerinde bu anlayışın sürdürüldüğü gözlenmektedir.

Günümüzde yürürlüğe giren ilköğretim beden eğitimi programının vizyonu şu şekilde belirlenmiştir: Beden eğitimi programı, öğrencilerin yaşamlarında kullanabilecekleri temel, özelleşmiş spora özgü hareket becerileri ile fiziksel etkinliklere özgü bilgileri, duyuşsal ve toplumsal özellikleri kazanmaları ve sağlığı geliştirici fiziksel etkinliklere yaşam boyu etkin katılım sağlamaları amacıyla hazırlanmıştır(13). Bu programın gerçekleştirilmesinde Yüksekokullarda yetiştirilen öğretmen adaylarının donanımları çok büyük rol oynayacaktır.

YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM

Öğrenme, bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda düşünce, duygu ve davranışlarında meydana gelen değişimdir. Bu değişimin nasıl meydana geldiği konusunda yapılan çalışmalar süreç içinde değişik öğrenme yaklaşımlarını ortaya koymuştur. Öğrenme felsefesi olarak yapılandırma yaklaşımı; 18. yüzyılda insanların, kendi kendilerine ne yapılandırılırsa onu anlayabildiklerini söyleyen felsefeci Vico'nun çalışmalarına kadar uzanır. Vico, 1710'da “bir şeyi bilen onu açıklayabilendir” ifadesini kullanmıştır. Kant, bu düşünceyi geliştirerek, insanın bilgiyi almada aktif olduğunu, yeni bilgiyi daha önceki bilgileriyle ilişkilendirdiğini ve onu kendi yorumu ile kurarak kendisini yarattığını savunmuştur. Birçok filozof ve eğitim bilimci bu düşünceler üzerinde çalışmıştır. Ancak, bugün anladığımız anlamda yapılandırma yaklaşımı, J.Piaget ve J. Dewey tarafından geliştirilmiştir (14).

Yapılandırma yaklaşımı, öğrenenlere öğrenmeyi öğretmekte ve onlar için bilgiyi anlamlı kılmaktadır. Eğitimin yeni hedefi; bilgiyi nasıl ve nerede kullanacağını bilen, kendi öğrenme yöntemlerini tanıyıp etkili bir biçimde kullanan ve yeni bilgiler üretmede önceki bilgilerinden yararlanan bir insan modeli yaratmadır. Bu hedefe ulaşmada yapılandırma yaklaşımı önemli bir rol oynamaktadır (15).

Yapılandırma yaklaşımı, tek bir öğrenme modeli değil, bireyi merkeze alan, bilgi üretmeye dönük, paylaşımcı ve etkileşimli bir modeldir. Dolayısı ile örneğin sadece tümevarım yöntemini kullanan bir model değil, nerede tümevarım nerede tümdengelim kullanacağını karar vermeyi, bireye ve öğretmene bırakan esnek bir modeldir. Bu modelin belirli yöntem ve stratejilerle standartlaştırılması onun ruhuna aykırı bir durumdur. Örneğin yapılandırma yaklaşımında öğretmen sunumlarının ortadan kalktığı görüşü yanlış ve tehlikelidir. Yapılandırma yaklaşımı, “bireyin kendi kendine öğrenmesi” değil, “bireyin öğretmen rehberliğinde kendi kendine öğrenmesidir”. Dolayısı ile öğretmenin rol ve sorumlulukları azalmamış

aksine artmıştır (16). Öğrenme konusunda davranışçı geleneksel yaklaşım ile yapılandırmacı yaklaşımın ayrıldığı temel noktalar şöyle karşılaştırılabilir (17).

Tablo 1. Geleneksel Davranışçı Yaklaşım ve Yapılandırmacı Yaklaşım Karşılaştırması

GELENEKSEL DAVRANIŞÇI YAKLAŞIM	YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM
Bilgi bireylerin dışındadır, nesnelidir. Öğretmenlerden, öğrencilere transfer edilebilir.	Bilgi, kişisel anlama sahiptir, öznelidir. Öğrencilerin kendileri tarafından oluşturulur.
Öğrenciler duydukları ve okuduklarını öğrenirler.	Öğrenciler kendi bilgilerini oluştururlar. Duyduklarını ve okuduklarını önceki öğrenmelerine ve alışkanlıklarına dayalı olarak yorumlarlar. Öğrenme, öğrencilerin öğretilenleri tekrar etmelerine bağlıdır.
Öğrenme daha çok öğretmenin iyi anlatmasına bağlıdır.	Öğrenme, öğrencilerin kavramsal anlamayı gösterebilmelerine bağlıdır.

Yapılandırmacı eğitimin en önemli özelliği, öğrenenin bilgiyi yapılandırmasına, oluşturmasına, yorumlamasına ve geliştirmesine fırsat vermesidir. Alışılmış yöntemde öğretmen bilgiyi verebilir ya da öğrenenler bilgiyi kitaplardan veya başka kaynaklardan edinebilirler. Ama bilgiyi algılamak, bilgiyi yapılandırmak ile eş anlamlı değildir. Öğrenen, yeni bir bilgi ile karşılaştığında, dünyayı tanımlamada açık ama önceden oluşturduğu kurallarını kullanır veya algıladığı bilgiyi açıklamak için yeni kurallar oluşturur. Bir başka deyişle yapılandırmacılık çevre ile insan beyni arasında güçlü bir bağ kurmadır (18).

KÖY ENSTİTÜLERİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA BEDEN EĞİTİMİ DERSİ

Köy Enstitüsü hareketi, hazırlıkları 1935'te başlayan, 1936'da ilk "eğitmen kursu" açılışıyla uygulamaya konulan bir harekettir. Bu hareket 1946'dan sonra özgün yapısından saptırılıp 1954'te de bir yasayla kapatılmıştır. Dolayısıyla "Köy Enstitüsü Programları" 1936-54 arasında 19 yıl uygulanan programlardır. 17 Nisan 1940'da çıkarılan 3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanunu ile Köy Enstitüsüne dönüşen okullarda uygulanan geçici program, uzun süren bir denemenin süreci sonucunda 1943'de özgün Köy Enstitüleri programına dönüşmüştür. Bu program incelendiğinde beden eğitimi etkinliklerinin sadece beden eğitimi dersi ile sınırlı olmadığı, bu derste öğrendiklerini okul yaşamında uyguladıkları görülmektedir.

Köy Enstitülerinde beden eğitimi dersi "Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar" adı altında 1. 2. 3. 4. 5. sınıflarda haftada 1 saat görülmekteydi. Beden eğitimi derslerinde uygulanacak öğretim programları ile; öğrencilerin vücutlarını sistemli ve ahenkli hareketlerle geliştirmek, çeşitli spor oyunları ve ulusal oyunlarla, öğrencilerin vücutlarına atletik bir çeviklik kazandırmak, gençlerin dayanma güçlerini, disiplin ve ödev severlik duygularını geliştirmek; spor sevgisini ve sporu, onların yaşamları boyunca sürüp gidecek bir alışkanlık haline getirmek, gençlere iklim zorluklarını yenebilecek yetenek ve alışkanlık kazandırmak, vücut yapısı sağlam, kuvvetli ve dayanıklı gençler yetiştirmek amaçları güdüldü (19).

Beden eğitimi ders programlarında 1. 2. ve 3. sınıflarda; çocuk vücudunun doğal gelişimini bozmayacak alette, aletli ve yer cimnastik temel hareketleri, ileride her sporun altyapısını oluşturabilecek koşular, atmalar, halat çekmeler gibi atletizmin temel hareketleri ile eğitsel ve sportif oyunlar temel alınmıştı. 4. ve 5. sınıflar da bunlara ek olarak yürüyüş, dağcılık, binicilik, motosiklet, kayak, kızak, paten, boks, güreş, avcılık, atıcılık, su sporları gibi sporlar; Enstitülerin özel durumlarına ve iklim koşullarına uyularak öğretilirdi. Beden eğitimi dersinde öğretilen beceriler Enstitülerde 4 ayrı etkinlik olarak yaşam bulmaktaydı. Bunlar; sabah cimnastiği, ulusal oyunlar, spor dalları eğitimi ve bölge yarışlarıdır (19).

Enstitülerde her sabah tüm öğrenci ve öğretmenlerin katılımıyla yarım saat olmak üzere cimnastik hareketleri yapılırdı. Ulusal oyunlar Enstitü beden eğitimi programının önemli bir bölümü olarak günlük yaşama damgasını vuran bir etkinlikti. İlk günden başlayarak işbaşı saatinden önce sabah cimnastiği olarak, davul, akordion ve benzeri çalgılar eşliğinde topluca öğretmen ve öğrenciler tarafından yarım saat kadar oyun oynanması günlük yaşamın vazgeçilmez bir boyutu oldu. Oyunların oynanması yoluyla öğrencilere ulusal duygu ve hareket eğitiminin kökleşmesi, ritm estetiğinin kazandırılması, eğlenme zevk ve coşkusunun aşılması sağlanıyordu. Toplumda neşe yaratacak bu alışkanlıklar Enstitülerde gelişerek, öğretmen adayları yoluyla köy toplumuna yeniden götürülmesi amaçlanmıştı.

Spor dalları olarak programda yürüyüş ve dağcılık, binicilik, bisiklet-motosiklet, kayak-kızak, güreş, avcılık ve yer almıştı. Bu spor dalları mevsimlere ve Enstitünün bulunduğu yere ve olanaklara göre, öğrencilere haftanın elverişli zamanlarında, gruplara ayrılarak öğretiliyordu ve bu spor dallarında yetenekli olan öğrenciler cumartesi-pazar günleri özel olarak eğitilerek sporcu olarak yetişmesi sağlanıyordu. Enstitülerde spor dallarında bölgeler arasında yarışlar yapılırdı. Bu bölge yarışları her iki yılda bir planlanarak Enstitülere gönderilirdi. Okul idareleri de bu planlamaya göre kendi sporcu ekiplerini hazırlayarak bu yarışmalara katılırlardı. Bu yarışlar spor dallarının yanısıra müzik ve ulusal oyunları da içerirdi (19).

TARTIŞMA VE SONUÇ

20. yüzyıl okul sistemlerinde çocuğu merkeze alan bir yaklaşımın benimsendiği görülmektedir. Bunun güzel bir örneği Millî Eğitim Bakanlığı'nın (MEB), yapılandırma modelini seçerek okul sistemimize uyarlamaya çalışmasıdır.

Bu bağlamda, Millî Eğitim Bakanlığı öğretim programlarımızın dayandığı teorik alt yapının katı davranışçı bir anlayışı değil, yapılandırma bir anlayışı esas alması gerektiğini savunmaktadır. Bu yönde bir dönüşümün gerekçeleri şu şekilde ifade edilmektedir; “Ülkemizde nüfus yapısında, ailenin niteliğinde, toplumsal dokuda, tüketim anlayışında, insan haklarında, siyasal alanda, bilim ve teknolojiye önemli hareketlilikler gözlenmekte ve eğitime olan talep artış göstermektedir. Bu hareketliliklerin eğitim sistemine yansıtılması gerekmektedir. Bu gelişmeler doğrultusunda eğitimden beklenen fonksiyonlar; her çocuğun eğitim sistemine girmesinin ve gelişimini sürdürmesinin sağlanması, çocuğun okul vasıtasıyla toplumsallaşmasının sağlanması ve bu çerçevede eğitim- demokrasi ilişkisinin kurulması, ekonominin iş gücü talebiyle eğitim sisteminin arzının uyumlu hale gelmesi, toplumda dikey hareketliliğin bir yolu olarak fırsat eşitliğini sağlayan bir kanal olarak çalışması şeklinde toparlanabilir (20).

Bilgi, beceri ve yeterlilikler bilimsel bilgiyi merkeze alarak değil, öğrencinin aktif olduğu etkinlikler yolu ile gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle de, yeni programdaki bilgi yükü azaltılarak, öğrencinin bilişsel ve duyuşsal yaş özelliklerine uygun hale getirilmektedir. Köy Enstitülü yıllarda her yanıyla çağdaş, aydınlıkçı, üretici bir eğitim amaçlanmıştır. Okul yaşamına bakıldığında yukarıdaki maddeleri kapsayan bu amacın o yıllarda gerçekleştirilmeye çalışıldığını söyleyebiliriz.

Yeni programda beden eğitimi öğrenim standartları ve kazanımlarını gerçekleştirebilmek için temel olarak oyun, cimnastik, ritm ve dans, daha sonraki dönemlerde ise oyun, ritm ve dans, atletik etkinlikler, cimnastik etkinlikleri, yüzme ve doğa etkinliklerine yer verilmektedir. Bu belirlemeler Köy Enstitülerindeki beden eğitimi derslerinin amaçlarıyla örtüşmektedir.

Yapılandırma yaklaşım sürecinde eğitim ortamında görev yapan her çalışana başta yöneticiler ve öğretmenler olarak yeni görevler düşmektedir. Davranışçı öğrenme yaklaşımında öğretmenin öznel olan kendi bilişsel yapılarını ve dünya görüşünü öğrenciye aktarmaya girişmesi, bir tür ideolojik baskı oluşturabilmekteydi. Oysa yapılandırma da, öğrenci, çevresini ve deneyimlerini bağımsız, özerk bir biçimde algılama kapasitesini geliştirmeli ve kendi perspektifinden bilişsel yapılarını inşa etmelidir. Bu bağlamda öğretmenin görevi, kendi bilişsel erkine başvurarak öğrencileri yönlendirmek değil, onların kendi olmalarına olanak sağlayacak bir ortam yaratmaktır (3).

Beden eğitimi dersinde önce, öğrencinin kendi bedenini tanıması gerekir, hangi hareketleri yapabileceğine ve hangilerini yapamayacağına kendisinin karar vermesi gerekir. Aynı zamanda öğrencinin bu hareketlerden zevk alması, eğitiminin de bunu engellememesi gerekir. Onun görevi, öğrencinin vücuduyla ve kafasıyla bu eğitime katılmak istemesini sağlamaktır. Ama bunun için, öğrenci; yeteneğinin yanı sıra araştırmaktan, bilmekten, değiştirmekten ve sorgulamaktan da zevk almalıdır. Bu ilginin uyanması yönünde öğrenciler cesaretlendirilmelidir. Bu nedenle, hareket eğitimi, belli ölçülere dayanan alıştırmalardan oluşmalı, sadece eğitimcinin beklentilerinin bir karşılığı olmamalıdır. Bu alıştırmalar tek tek her öğrenciye seslenen, belli bir nedenden oluşan hareket süreçleri olmalı, süreci aksatmamalı, hareketlere ilişkin hayal gücünü geliştirmelidir. Bu alıştırmalarda amaç hareketin kendisi değil, vücudun eğitilmesi ve bu bilincin geliştirilmesidir.

Yapılandırma yaklaşımın özellikleri eğitim alanında yeni gelişmelere önderlik edebilir. Öncelikle bu özelliklerin, öğrencileri öğrenme ortamında pasiflikten kurtarıp, bağımsız düşünebilen ve problem çözebilen bireyler haline getirmesi beklenir. Bireyler ezbere ve hazır bilgileri kullanmaya değil, düşünmeye yönlendirildiğinden bilişsel yönü gelişir; böylece, öğrenen öğrenmeyi aşılması zor yüksek bir duvar olarak değil, keşfedilmeyi bekleyen gizemli bir dünya olarak görür. Bu da öğrencilerin motivasyonunu artırarak bireyleri yeni öğrenme etkinliklerine yönlendirir.

Eğitim kurumlarında beden eğitimi ve spor etkinlikleri günümüzde hem okul içi hem de okul dışı organizasyonları ile eğitimin çok önemli bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Taşmektepligil ve arkadaşları (21), tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin beden eğitimi derslerine diğer derslerden daha fazla ilgi gösterdikleri ve sevdikleri ve bu derslerin gereksinimi vurgulanmaktadır. Köy Enstitülerinde gerek ulusal oyunların gerekse öteki sportif etkinliklerin başta gelen ilkelerinden biri kesinlikle her öğrencinin katılımı, öğrenmesi ve etkinleşmesiydi. Türkoğlu'nun (6), belirttiğine göre; zamanın Köy Enstitüleri'nin mimarı ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un “olmazsa olmaz”larından biriydi. Amaç oyun ekibi yetiştirmek değil, öğrencinin bu etkinlikler yoluyla beden kültürü ve kıvraklık kazanması, ulusal ve estetik duyguların sağlıklı gelişmesi, kişiliğin zenginleşmesi ve kültürlenmesiydi. Yetişmekte olan öğrenci, bu çalışmaları yaparken ulaştığı etkinleşmeyi başka yolla kazanamazdı. Eğitim yönünden bu gerçekten önemliydi. Böyle bir coşkunun yarattığı toplumsal duygu ve düşünceler önemliydi.

Yapılandırma öğrenmede kullanılan stratejiler; drama, proje çalışmaları, tasarımıyarak öğrenme, öğretmek öğrenme, işbirlikli öğrenme vardır (22). Bu yöntemler öğrencinin sınıf dışında çalışma yapmasına olanak tanımaktadır. Köy enstitülerinde öğrenciler derste öğrendiklerini yaşamlarında uygulama olanağını sınıf dışında buluyorlardı. Gözlemin ve fikir tartışmasının bir sınıf ortamında birleştirilmesi öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine yardımcı olmaktadır. Öğrencilere gözlemin eleştirel düşünmenin var olduğu bir yapılandırılmış öğrenme ortamı sunmak, öğretmenin de yansıtıcı refleksinin gelişmiş olmasını gerektirmekte ve bu sayede de anlama için öğretim gerçekleşmiş olmaktadır (11).

1789 Sayılı MEB Kanununun Türk Millî eğitiminin amaçlar bölümünün ikinci maddesinde belirtildiği gibi bir ülkenin kalkınmasında ve gelişmesinde en önemli unsur olan insanın beyin gücü mükemmel fizik kapasitesi, yüksek ruh sağlığı, tam çocukluk yıllarında sistemli bir beden eğitiminin ömür boyu uygulanması gereğine inanmış, onu alışkanlık haline getirmiş olmak esastır. Bunun için de en önemli faaliyet ilkokuldan itibaren bütün öğretim kurumlarında uygulanması gereken bilinçli bir beden eğitimi ve spordur. Kanunda yer alan bu ifadeye karşılık ilköğretimde ve lise öğretim

programında ders saatlerinin 1-2 saat ile sınırlı ve beden eğitimi öğretmenlerinin de hala davranışçı öğretim yaklaşımıyla ders işleme beden eğitimi dersinin amacına ulaşılmasında engel olarak karşımızda durmaktadır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında yeni insanı yetiştirmek için öncelikle yapılan dogmalara dayalı eğitim anlayışını kırmak olmuştur. Bu anlayışın yerine ulusal eğitim olarak ulusun, laik toplumun yaşamsal gereksinimini karşılayacak içerikten yoksun, ezberci bir müfredat getirilmiştir. Zamanında eğitim demek iş'ten uzaklaşmak demektir. Okumuş için iş olarak kendi işini görmek bile onursuzluk sayılmıştır. Ayrıca yıllar geçmesine karşın dogmalara dayalı eğitim etkisini sürdürmeye devam etmiştir. Bu anlayışın yok edildiği bir sistem vardı ki o da "Köy Enstitüleri"ydi. O yıllarda nasıl ülkemizin ivedi olarak sanayileşmeye, ekonomisini güçlendirmeye ve demokratikleşmeye geçerek uygarlaşmaya gereksinimi varsa şimdi de aynı şeylere gereksinimi vardır. Yeni insan tipinin yetiştirilmesi için yeni programın gereklerinin yerine getirilmesi her statüdeki bireylerin üzerine düşen rollerini iyi anlayarak oynaması bir zorunluluktur.

Çağımızın gereği olarak önemli bir değer olan demokrasiyi ülkemizde öğretmek için demokrasi dersleri koymayı düşünmek ezberci sistemin getirdiği bir yaklaşım olmuştur. Köy Enstitülerinde ise demokrasi ve demokratik eğitim, bir ders değil, programların ve uygulamaların yarattığı yeni bir anlayış ve yaşam biçimidir. Yeni beden eğitimi programından beklentilerimiz de yaşamda bize yabancı olmayan davranış ve bilgilerden yola çıkarak yeni deneyimler yaşayarak yeni davranış ve bilgilere ulaşmak ve ortaya yine yaşam alanlarımızda kullanmaya devam edeceğimiz ürünler ortaya koymak olmalıdır.

Yenilikleri benimsemek ve uygulamaya koymak genelde kolay olmamaktadır. Toplumsal olgularda insanın yenilik ve değişmeye tepki gösterdiği görülmektedir. Geleneksel eğitim anlayışının ve öğretmen tutumlarının bırakılarak yapılandırmacı yaklaşımın gerektirdiği tutum ve davranışların geliştirilmesi bu programın başarısında önemli bir koşuldur. Cumhuriyetimizin ilk yıllarında uygulanarak denenen bir model olan Köy Enstitüleri'nin sonuçları önümüzde duruyorken bu modeldeki yaklaşımlara benzer öğretim yaklaşımlarını denemek çağımıza yakışır bir davranış olacaktır.

Batının modern ilkeleri alınarak, kendi gerçeklerimizle geliştirilmiş bize özgü bir yapı; Öymen'in (23), belirttiği gibi "Köy Enstitülerinin getirdiği fikirlerin ve yöntemlerin aynı zamanda ileride Türk eğitim sisteminde yeri olacaktır" ifadesi ile anlam bulması ve gündemimize yeni programlarla bize yol göstermesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. **Puolimatka, T.**, Constructivism, Knowledge, and Manipulation, Journal of Philosophy of Education, 1999, <http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-Yearbook/1999/puolimatka.asp> (Erişim Tarihi: 23.11.2007)
2. **Anonim.**, MEB. İlköğretim Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı (1-8.sınıflar). <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88html>. (Erişim Tarihi:07.12.2007)
3. **Aydın, H.**, Eğitimde Modern ve Postmodern Modeller. Bilim ve Gelecek Dergisi. 3, 60-69. 2006
4. **Gazo, E.W.**, John Dewey in Turkey: an Educational Mission, Journal of American Studies of Turkey, 3:15-42, 1996
5. **Akıncı, U.**, Village Institutes. <http://www.turkishpolitics.us/1938-46/Villageinstitutes.html>, (Erişim Tarihi: 10.12.2007)
6. **Türkoğlu, P.**, Tonguç ve Enstitüleri. 1.Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997
7. **Anonim.**, Olimpik Hareket. TMOK Yayınları, Hürriyet Gazetesi Matbaası, İstanbul, 1988
8. **Tayga, Y.**, Türk Spor Tarihine Genel Bakış, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları. Yayın No: 87. Ankara, 1990
9. **Şakar, F.**, "Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme Politikası", Spor Bilimleri I. Ulusal Spor Bilimleri Sempozyum Kitaplığı. 15-16 Mart, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1990
10. **Anonim.**, Terbiye-i Bedeniye Nazariyeti, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1919
11. **Anonim.**, Beden Eğitimi ve Spor Öğretiminde Yeni ve Yaratıcı Yaklaşımlar Sempozyum Kitabı. ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi, 13-14 Ocak, Ankara, 2007
12. **Açıkada, C.**, "Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirmede Müfredat Programı Sorunları", Spor Bilimleri Dergisi. 4 (3), 3-13, 1992
13. **Anonim.**, MEB. Beden Eğitimi Dersi (1-8) Öğretim Programı Kılavuzu, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara, 2007
14. **Özden, Y.**, 21. Yüzyılda Eğitim Yeniden Canlandırma Çabaları, Türkiye'de Eğitim Bilimleri: Bir Bilanço Denemesi. (Ed: M. Hesapçıoğlu-A. Durmuş), Nobel Yayın Dağıtım, s: 504-522, Ankara, 2006
15. **Abbott, R., Ryan, T.**, Constructing Knowledge, Reconstructing Schooling, Educational Leadership, 1999
16. **Yapıcı, M.**, Yapılandırmacılık ve Sınıf. <http://www.universite-toplum.org/>, (Erişim Tarihi:13.12.2007)
17. **Özden, Y.**, Öğrenme ve Öğretme, Pegem A Yayıncılık. Ankara, 2003
18. **Brooks, J.G., Brooks, M.G.**, In Search for Understanding The Case for Constructivist Classroom. Alexandria Virginia: ASCD, USA, 1993
19. **Anonim.**, Köy Enstitüleri Programları (1936-1953), 1.Baskı. Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 2004.
20. **Çınar, O., Teyfur, E., Teyfur, M.**, "Orhan İlköğretim Okulu Öğretmen ve Yöneticilerinin Yapılandırmacı Eğitim Yaklaşımı ve Programı Hakkındaki Görüşleri", İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 7/11, 2006
21. **Taşmektepçilgil, Y., Yılmaz, Ç., İmamoğlu, O., Kılıçgil, E.**, "İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Ders Hedeflerinin Gerçekleşme Düzeyi". Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt:4, Sayı:4, 2006
22. **Wilson, B.G.**, Reflections on Constructivism and Instructional Design. Denver, Englewood Cliffs NJ. Educational Technology Publications, USA, 1997
23. **Öymen, A.**, Köy Enstitüleri Kapanmasaydı Bugün Daha Mutlu Bir Türkiye'de Yaşardık. Dünyaya Örnek Bir Eğitim Uygulaması Köy Enstitüleri.1.Basım, Tüses Yayınları, s.9-12, İstanbul, 2000